

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Sveriges
lantbruksuniversitet

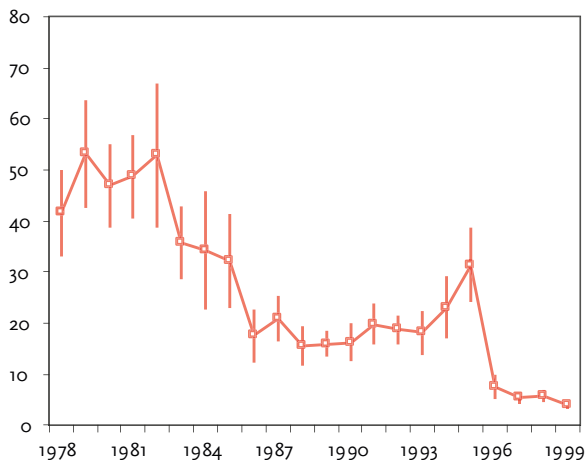
Havs
och Vatten
myndigheten

Torsk, fiskeregler och biologi

Så här lever torsken och så här fiskar du rätt

Torsken har alltid varit en viktig del av livet på Bohuskusten. Fisket efter torsk har historiskt sett utgjort ett av de viktigaste fiskena. Sedan 1970-talet har dock fångsterna minskat radikalt (Figur 1) och idag har det yrkesmässiga fisket efter torsk i stort sett upphört i kustnära områden. När torsken tycktes vara på väg att försvinna i början av 2000-talet sattes ett intensivt forskningsarbete igång. Det har bland annat resulterat i en bättre förståelse av kustbeståndens unika karaktär och har även lett till att nya regler införts i ett försök att rädda bestånden.

Figur 1. Årsmedelfångst av landad torsk (kg) per tråltimme i svenskt kräfttrålsfiske i Västerhavet mellan 1978 och 1999.

För att torsken och fisket ska finnas kvar i framtiden är det viktigt att fisket bedrivs på ett sätt som skyddar bestånden. För detta krävs ändamålsenliga fiskeregler som respekteras. Fiskereglerna är utformade med syfte att skydda de mest kritiska stadierna i torskens liv och för att reglera fisketrycket så att inte mer torsk tas upp än vad bestånden klarar av att producera. Om torskbestånden kan återhämta sig finns stora vinster att göra, såväl ekonomiskt som ekologiskt då samhällsnyttan med starka fiskbestånd är stor.

Denna folder riktar sig speciellt till de som tänker fiska efter torsk på Västkusten och generellt till de som önskar veta mer om torsken och dess biologi.

Vad är en torsk?

Torsken är en fisk. Med begreppet fisk menas att det är ett vattenlevande ryggradsdjur som nästan alltid har gälar, är växelvarmt och har en ryggrad. Gruppen fisk har utvecklats över en mycket lång tid vilket är viktigt för att förstå de stora skillnader som förekommer mellan olika familjer och arter.

Familjen torskfiskar innehåller flera arter. Den vanligaste och mest kända är förmodligen torsken. Andra vanligt förekommande torskfiskar är vitling, kolja, sej, långa och bleka (lyrtorsk).

Torsken är en tålig art med stor anpassningsförmåga till olika miljöer. Den lever i vatten med olika salthalter, olika temperatur och på olika djup. Rent beteendemässigt är torsken mycket flexibel och kan snabbt byta miljö efter behov. Man har exempelvis registrerat torsk som förflyttat sig 700 m i djupled på mindre än en timme. Det har också visat sig finnas en stor individuell skillnad mellan fiskarna där vissa uppehåller sig grunt och andra djupt medan några regelbundet byter djup. Den kustnära torsken lever dock oftast nära botten och gärna i anslutning till olika typer av växtlighet.

Torsken kan bli minst 180 cm och individer har fångats som vägt över 50 kg.

Torskens biologi

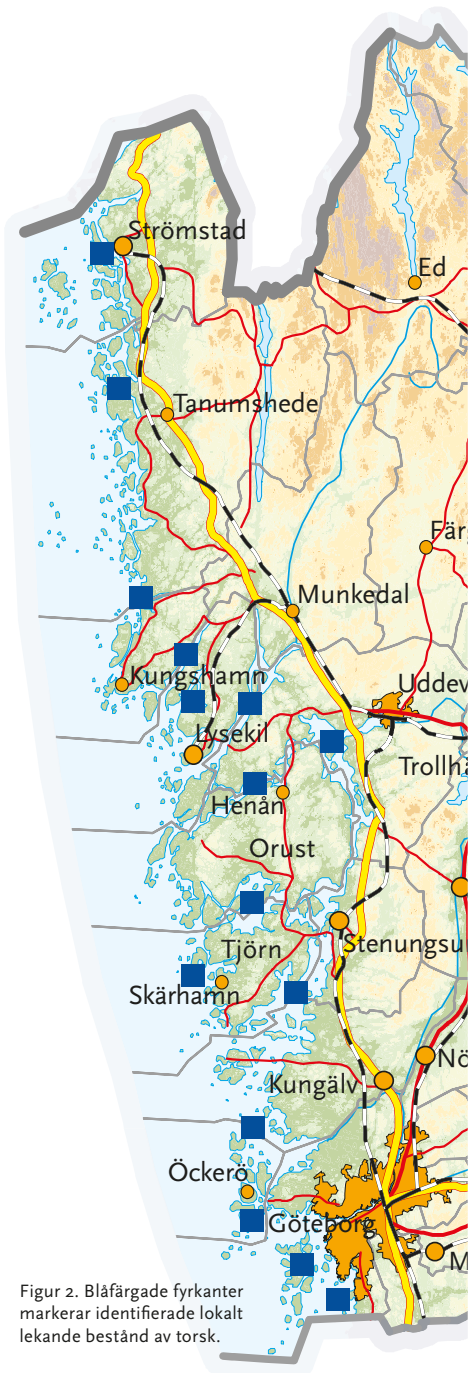
Torsken vid Bohuskusten blir köns mogen vid en storlek av 35-60 cm och leker mellan december/januari fram till april. De större torskarna lägger ägg flera gånger under leksången vilket är en anpassning för att öka chanserna för att åtminstone en del ägg mognar under rätt miljöförhållanden.

Torsken har ett speciellt lekbeteende där hanarna uppvaktar honorna genom att utföra små danspiruetter där de simmar uppåt i snäva cirklar mot

ytan. Honorna väljer partner och efter flera "danser" släpps rom och mjölke för att sedan sväva fritt i vattnet. Torsken lägger många men små ägg vilket är en anpassning för att några ägg ska träffa rätt vad gäller strömmar och andra miljöförhållanden. Äggutvecklingen styrs av vattentemperaturen

Torsk. Foto: Lars Molander

Figur 2. Blåfärgade fyrkanter markerar identifierade lokalt lekande bestånd av torsk.

som avgör hur fort de mognar. Äggen och därefter larverna förs sedan med vattenströmmar till olika områden.

När larverna växt till sig och utvecklats till småtorskar simmar de ner mot botten där de kan finna skydd och växa till. I den här livsfasen växer torsken snabbt och efter två år kan den vara 30–35 cm i Västerhavet och blir köns mogen vid 2–4 års ålder. När den blivit köns mogen leker den sedan i princip varje år.

Geografisk indelning och val av miljö

Torsken återfinns i både Östersjön, Öresund, Kattegatt och Skagerrak. I ett historiskt perspektiv har man betraktat torsken som ett bestånd, det vill säga att alla torskar skulle vara lika. Detta har inneburit att fisket, i den mån det anpassats, inriktat sig på ett generellt bestånd och att lokala bestånd i vissa fall drabbats hårdare än andra. Idag vet man dock att det finns en mängd olika torskbestånd som över tiden anpassat sig till de lokala/regionala miljöerna.

Idag är det framförallt de kustnära bestånden som är nere på en kritisk nivå medan den havsvandrande torsken visar tecken på återhämtning. I Skagerraks kustområde har man sett att det finns/funnits ett stort antal olika lekbestånd (Figur 2). De

här bestånden anses vara stationära vilket gjort dem mycket känsliga för ett hårt fiske. Vissa år är det också ett stort inflöde av småtorsk från utsjöbestånden i Kattegatt eller Nordsjön. Dessa fiskar vandrar dock vanligtvis ut igen innan de blivit stora och leder ibland till den felaktiga slutsatsen att torskbestånden nu återhämtat sig och kommit tillbaka.

Efter Bohuskusten har man bland annat identifierat lokalt lekande bestånd i Bottnafjorden, Bro/Åbyfjorden, Gullmaren samt i vattnen runt Orust och Tjörn.

Övriga torskfiskarter

Vitling

Vitlingen finns efter hela svenska Västkusten och även i Öresund och västra Östersjön. Den lever ovanför lerblandade sandbottnar på 5-70 meters djup och kan bli upp till 70 cm lång och väga upp till 3 kg.

Gråsej

Gråsejen förekommer frekvent efter hela svenska västkusten och sporadiskt i Öresund och Östersjön. Gråsejen går oftast i stim och lever i hela vattenkolumnen (från ytan till botten). Den kan bli över en meter lång

Gråsej. Foto: Lars Molander

och väga över 20 kg. Den uppväxande gråsejen kommer från lekbestånd i Nordsjön.

Bleka (Lyrtorsk)

Blekan återfinns längs hela Västkusten från ytan och ned till 200 meters djup. Till skillnad från torsken så lever blekan huvudsakligen pelagiskt det vill säga att den lever i det fria vattnet och inte vid botten. Blekan kan bli upp till 130 cm och väga över 20 kilo.

Mycket tyder på att blekan, precis som torsken, består av ett flertal lokala bestånd men idag har bestånden reducerats kraftigt i Skagarrak och Kattegatt.

Kolja

Kolja återfinns framför allt i Skagerrak, Kattegatt och Öresund men förekommer sporadiskt i Östersjön. Koljan är bottenlevande (10-200 meters djup) och kan bli upp till en meter och 20 kg.

Bleka (Lyrtorsk). Foto: David Solstorm

Kolja. Foto: Johan Wagnström

Långa. Foto: Lars Molander

Långa

I Sverige återfinns långan från Öresund och norrut. Kunskapsläget kring långan i Svenska vatten är bristfälligt men det anses att beståndet minskat på grund av ett för hårt fiske. Det är en bottenlevande art som kan bli upp till 2 meter lång och väga över 50 kg. Den lever oftast på djupt vatten, 100-400 meter. Redan på 1860-talet ansågs bestånden för svaga i Kattegatt och Skagerrak och bohusfiskare sökte sig därför långt bort mot vattnen vid Shetland.

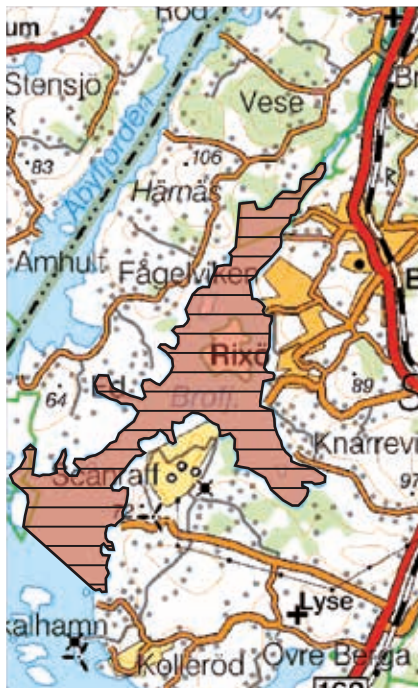
Generellt om fiske och Regler

Fiske ingår inte i allemansrätten och baseras alltid på att någon äger fiskerätten. I havet och de fem stora

sjöarna är handredskapsfisket fritt för var och en, dock med begränsningar och med ett tydligt personligt ansvar. Fiskereglerna har som mål att skydda bestånden så att de håller en så kallad hållbar status. Detta innebär att bestånden ska finnas kvar för framtida generationer och att de ska tåla det fiske som tillåts.

Generellt används ett antal huvudprinciper i fiskereglerna. Genom frednings- och förbudsområden skyddas särskilt hotade arter och, eller känsliga bestånd. Fredningstider är till för att skydda fisken när den är speciellt känslig. Minimimått används framförallt för att fisken ska hinna reproducera sig innan de blir tillåtna att fånga. Fångstbegränsningar är till för att försäkra sig om att fångsterna inte blir skadligt stora för beståndet.

I fredningsområdet Brofjorden får man under varje dygn behålla högst tre fiskar per fiskare av den sammanlagda fångsten av arterna torsk, kolja och bleka.

Områden med nätsfiskeförbud djupare än tio meter

För detaljerade uppgifter se Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36).

Fiskeregler för torsk och andra torskfiskar

För närvarande regleras fisket efter torskfiskar genom tillåtna redskap, fredningstid, frednings- och skyddsområden, minimimått och fångstan- tal.

Fiske med handredskap är fritt för var och en i havet. Det innebär att svenska såväl som utländska medborgare har rätt att fritt fiska med handredskap. Med handredskap avses spö, pilk och liknande rörliga redskap som är utrustade med lina och högst tio krokar.

Minimimåttet för torsk med handredskap är 30 cm. För de övriga torskfiskarna finns inget minimimått vid fiske med handredskap.

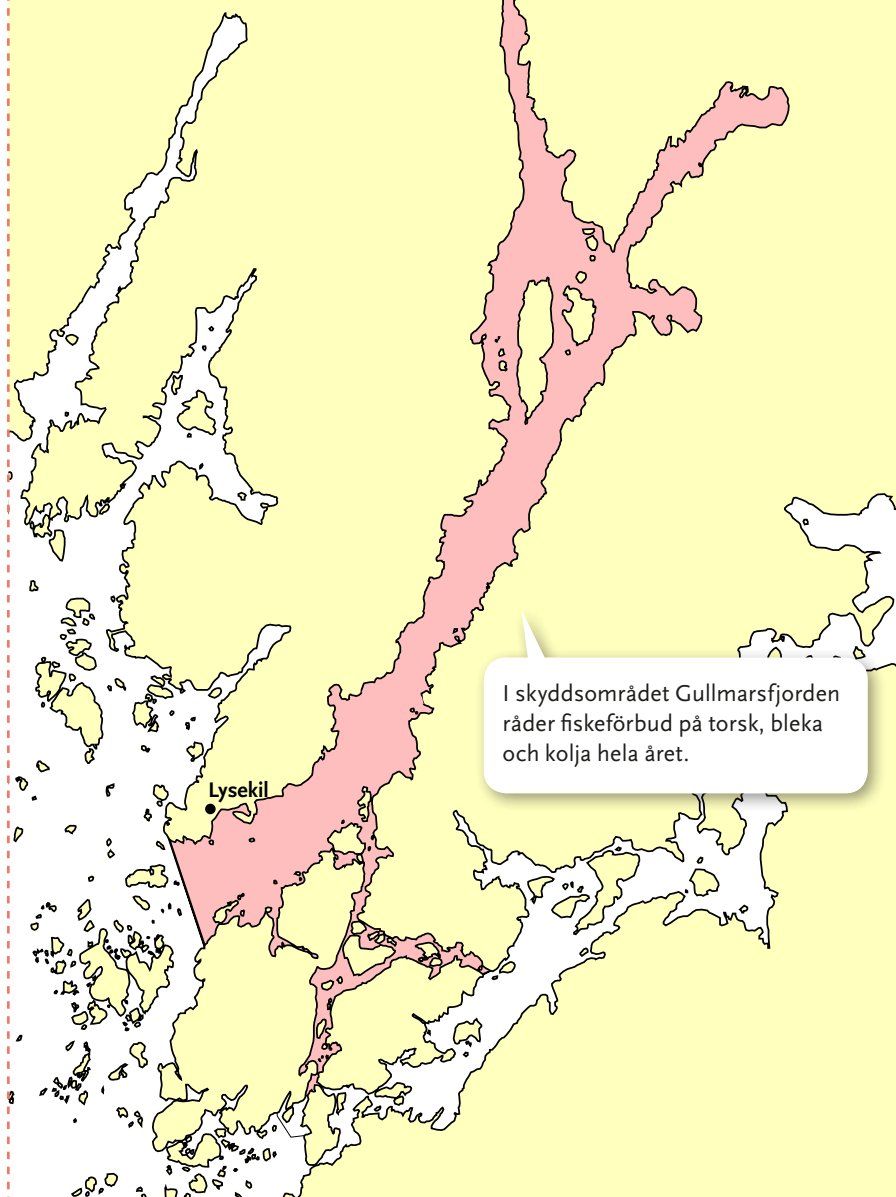
Under perioden från och med den 1:a oktober till och med den 31:a mars är det förbjudet att fiska inom samtliga fredningsområden (se foldern Fiske- regler i Havet).

Under perioden den 1:a januari till och med den 31:a mars är det förbjudet att fiska efter torsk, bleka eller kolja innanför trälgränsen.

I skyddsområdet Gullmarsfjorden råder fiskeförbud på torsk, bleka och kolja hela året.

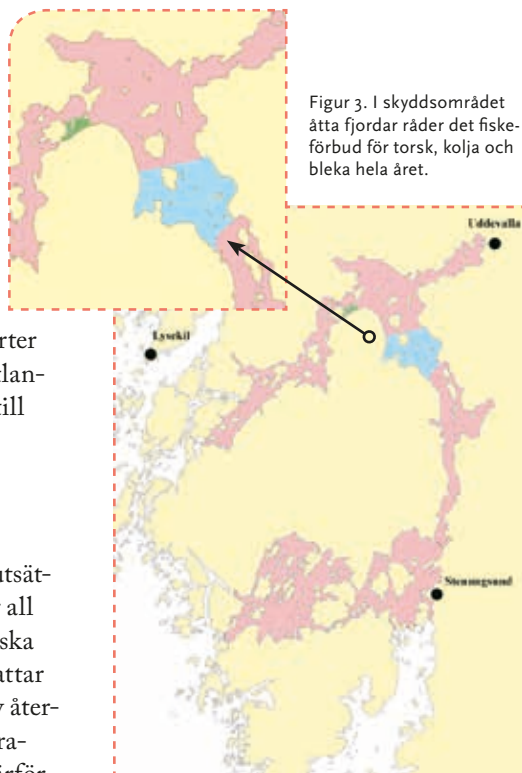

Gullmarsfjorden

I skyddsområdet Gullmarsfjorden råder fiskeförbud på torsk, bleka och kolja hela året.

I skyddsområdet åtta fjordar råder det fiskeförbud för torsk, kolja och bleka hela året (Figur 3). Vid fiske efter andra arter är det tillåtet att fiska med handredskap i det röda området. I det blå området är det tillåtet att fiska efter andra arter från land på Orust och ifrån fastlandet i perioden från den 1:a april till och med den 30:e september.

Figur 3. I skyddsområdet åtta fjordar råder det fiskeförbud för torsk, kolja och bleka hela året.

Återutsättning

Tänk på att fångst som ska återutsättas också ska överleva. Därför är all onödigt hantering av fångst som ska återutsättas olaglig. Detta innefattar exempelvis all tidsfördröjning av återutsättning i samband med fotografering och vägning. Behandla därför fisken varsamt genom att:

- Minimera fiskens tid i luft. Kroka om möjligt av den i vattnet
- Undvik onödigt lång drillning
- Ta ej i fisken med torra händer
- Undvik onödigt fångst av olovlig fisk och avsluta ditt fiske och byt plats om du fångat flera olovliga fiskar på en plats.

Fisketillsyn

Kontroll och tillsyn av fiske utförs av flera myndigheter. Länsstyrelsen bedriver fisketillsyn där ett antal förordnade fisketillsyningsmän framförallt kontrollerar det kustnära fritidsfisket.

Kustbevakningen inriktar sig huvudsakligen på det sjöbaserade yrkesfisket medan Havs- och Vattenmyndigheten utövar en administrativ och fysisk landningskontroll av yrkesfisket. Sjöpolisen har en generell polisiär roll och ingriper mot alla misstänkta brott.

Brott mot fiskebestämmelser

Brott mot fiskebestämmelser faller under allmänt åtal och kan ge böter eller fängelse. Fiskeredskap kan beslagtogs och förverkas. Om du observerar brott mot gällande regler kontakta någon av myndigheterna i kontakttrutan till höger.

Vi hoppas att du med denna folder har fått mer kännedom om torsk och torskfiskar och varför det finns fiskeregler. För mer information om aktuella fiskeregler, besök Länsstyrelsen Västra Götalands läns webbplats, Havs och vattenmyndighetens webbplats eller www.svenskafiskeregler.se.

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

www.havochvatten.se

www.svenskafiskeregler.se

Alla uppgifter är aktuella vid tryckningstillfället. Tänk även på att fiskereglerna förändras kontinuerligt, håll dig därför uppdaterad av de senaste förändringarna. Vid rättstillämpning gäller den tryckta originalutgåvan av lagstiftningen. Varje fiskande är skyldig att själv ta reda på vilka bestämmelser som gäller i det område som fisket bedrivs i.

Foldern är framtagen av Länsstyrelsen i Västra Götalands län i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet och Havs- och Vattenmyndigheten.

För ytterligare information kontakta någon av följande myndigheter:

Länsstyrelsen

010-224 40 00

www.lansstyrelsen.se/vastragotaland

Polisen

114 14

Havs- och

Vattenmyndigheten

010-698 60 00

www.havochvatten.se

Kustbevakningen

031-727 91 00

www.kbv.se

Foto: David Solstorm

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Sveriges
lantbruksuniversitet

Havs
och Vatten
myndigheten